

Føropgaver

Systemskiftet 1901 – Rigets Overlevelse

Demokratiets udvikling og deltagere (1 lektion)

Introducér periode og begreber for eleverne med det skriftlige undervisningsmateriale *Systemskiftet 1901*. Her møder eleverne de fem samfundsgrupper, de skal spille i Rigets overlevelse: Bønder, arbejdere, kvindesagsforkæmpere, riffelforeningernes forsvarsmilits samt de rige, høje herrer. Undervisningsmaterialet giver desuden et overblik over Danmarks demokratiske udvikling fra Grundloven over provisorietid til systemskifte og parlamentarisme.

Sidst i dette dokument kan du læse, hvordan du kan bestille og arbejde med materialet *Systemskiftet 1901*

Introduktion til samfundet i 1890'erne (1 lektion)

Når du bestiller rollespillet modtager du en række breve, der introducerer eleverne til de roller, de skal spille. Jo mere eleverne ved om deres samfundsgruppe og de sager, de kæmper for, jo større fordel får de i spillet. Del eleverne i de fem samfundsgrupper, og lad dem læse brevene højt i gruppen.

Se filmen *Befæstningens hemmeligheder* som introduktion til det samfund, eleverne oplever i rollespillet. Filmen varer syv minutter, og fortæller om Danmark fra 1864 til byudvikling omkring Storkøbenhavn, arbejderklassens opståen, Københavns Befæstning som landets største byggeplads samt de politiske partiers fødsel, og dertilhørende diskussioner. Filmen runder også Første Verdenskrig, hvor befæstningen blev brugt i forsvaret af København.

Lad eleverne tage noter om de samfundsforhold og begivenheder i filmen, de synes, deres gruppe kan bruge i rollespillets forhandlinger. Efter filmen kan eleverne mødes i grupperne, og sortere viden og argumenter for deres sager i et fælles dokument.

Find filmen på

<https://www.skoletjenesten.dk/tilbud/systemskiftet-1901-rigets-overlevelse>

Materialet *Systemskiftet 1901*

Systemskiftet 1901 er et skriftligt undervisningsmateriale, der kort og præcist illustrerer kampen om magten og rigets overlevelse i slutningen af 1800-tallet. Materialet knytter sig til rollespillet "Systemskiftet 1901 – Rigets Overlevelse", for da Københavns Befæstning blev bygget, blev demokratiet sat ud af spil. Dermed blev befæstningen en central historisk arena for befolkningens kamp for indflydelse, der i 1901 endte med, at Danmark fik et politisk system, der gav flertallet magten.

Bestilling

Et classesæt á 25 hæfter kan fås gratis (+ porto og ekspedition 100 kr.). Man kan også selv afhente materialet på Gyldenløvesgade 15, 1600 KBH V.

Sættet kan bestilles i forbindelse med booking af rollespillet "Systemskiftet 1901 – Rigets Overlevelse". Materialet fungerer også uafhængigt af et besøg på befæstningen f.eks. i forbindelse med emnearbejde om det danske samfund omkring år 1900, arbejderbevægelsen, fra land til by og politisk mobilisering.

Du kan bestille materialet ved at sende en mail til:

skoletjenesten@befaestningen.dk

Vi skal bruge skolens adresse og EAN eller CVR-nummer.

Intro til materialet

Undervisningsmaterialet understøtter arbejdet med kanonpunktet Systemskiftet, og introducerer eleverne til perioden samt samfundets politiske grupperinger gennem fem markante skikkelser:

- Louis Pio, stifter af Socialdemokratiet. Louis Pio arbejdede for bedre vilkår for de fattige arbejdere. Det gjaldt også "voldbisserne", der arbejdede på Danmarks største arbejdsplads fra 1886-94: Københavns Befæstning.
- Mathilde Bajer, kvindesagsforkæmper. Mathilde Bajer stiftede Dansk Kvindesamfund for at få indflydelse på samfundet og stemmeret til kvinder.
- Chresten Berg, formand for partiet Venstre - det største politiske parti. Højre havde regeringsmagten uden politisk flertal, så Chresten Berg kæmpede for parlamentarisme.
- Johannes Clausen, præst og medlem af en riffelforening. Johannes Clausen frygtede en tysk invasion og var utilfreds med forsvarspolitikken. Derfor oprustede han i hemmelige militsgrupper.

- J.B.S. Estrup, statsminister fra partiet Højre. Som en af "De høje herrer" brugte J.B.S. Estrup sin dannelse og viden til at sikre landet mod indre uro og ydre fjender. Men det var svært i en politisk brydningstid.

Undervisningsmaterialet giver desuden gennem små letlæste tekster et indblik i Danmarks demokratiske udvikling fra grundloven over provisorietid til systemskifte og parlamentarisme. Her får eleverne et kronologisk overblik via fem emner: Demokrati under udvikling, frygt for fjenden, provisoriske love, blå gendarmer samt systemskifte og parlamentarisme.

Elevopgaver til materialet *Systemskiftet 1901*

Systemskifte og periodeforståelse (1-2 lektioner)

Lad eleverne læse hele undervisningsmaterialet i grupper. Start med samfundsbeskrivelserne - slut af med de fem personbeskrivelser:

Del eleverne i grupper af fire og introducer fire roller: Oplæseren, referenten, overskriftsmesteren og sammenhængsmesteren. Rollerne roterer med uret ved hvert nyt afsnit. Oplæseren læser første tekst. Referenten giver et referat af det vigtigste indhold. Overskriftsmesteren finder på sin egen nye overskrift, som alle skriver ned.

Sammenhængsmesteren forklarer sammenhængen til det foregående eller giver et bud på, hvad der sker i næste afsnit. Øvelsen henter inspiration fra Cooperative Learning (Kegan og Stenlev 2009)

Lav optag i plenum om undervisningsmaterialet. Forslag til samtaleemner og diskussioner kan være:

- Hvad karakteriserede samfundet dengang? Perioden var en brydningstid, hvor meget nyt var på vej. Store samfundsgrupper mobiliserede sig, og industrialiseringen gav nye muligheder: Daglejerne i marken blev skiftet ud med maskiner, jernbanen gav mobilitet, folk flyttede til byen, nogle blev rigere, mens andre blev fattigere.

- Politisk uro i Danmark og revolutioner i verden: Politikerne i Danmark gennemførte sociale reformer, der gav bedre levevilkår. Men opførelsen af Københavns Befæstning kostede halvdelen af bruttonationalproduktet. Tal om politiske beslutningers betydning for befolkningen. Perspektivér ud til begivenheder andre steder i verden som Den Franske og Den Russiske Revolution.
- Spirende politisk bevidsthed: Fra midten af 1800-tallet begyndte befolkningen at forstå, at de bidrog til samfundet. Derfor ville de også have indflydelse på det samfund, de var en aktiv del af. Ønsket om demokrati voksede. Sammenlign med andre steder i verden i dag.
- Demokratiske rettigheder og udviklingen af demokrati: I 1849 gav kongen med grundloven borgerne rettigheder. De blev indskærpet i 1866, men løsnet igen med systemskiftet i 1901 og grundlovsændringen i 1953. Tal om, hvilken demokratisk udvikling man kunne forestille sig i fremtiden.

I kan gå mere i dybden i klassen med artiklen "Systemskiftet 1901" fra *Historiekanon – tre skud i kanonen* (Alinea 2009).

Introduktion til samfundsgrupper (1 lektion)

Læs samfundsbeskrivelserne højt i klassen. Del bagefter eleverne i de fem grupper, tildel hver gruppe en person, og lad dem læse personteksten, der hører til dem højt i gruppen.

Herefter skal eleverne bruge nettet til at finde mere viden både om personen, personens samfundsgruppe og om andre begivenheder, der knytter sig til. Den nye viden skal skrives ned og må maksimalt fylde en A4-side. Siden kopieres, og bliver delt ud til alle eller lagt på en fællesserver. Til slut fremlægger grupperne kort, hvad de nu ved om deres samfundsgruppe.